

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอขาณุวรลักษบุรี และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองกำแพงเพชร โดยมีจุดประสงค์ของการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาว่า ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในฐานะประธานกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามบทบาทที่กรรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดผนวกกับบทบาทในฐานะผู้นำชุมชน ใน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านแผนงานและโครงการ ด้านกำกับดูแลงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และด้านบริหารงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และศึกษาภาคสนามทำการสัมภาษณ์ มีแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างเป็นแนวทางในการสร้างสัมภาษณ์ประชากรศึกษา และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การศึกษาวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำนวน 2 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 2 คน ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 2 คน ประธานนักศึกษาจำนวน 2 คน ประชาชนในชุมชน จำนวน 4 คน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 1 คน และศึกษานิเทศก์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 1 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มกระทำพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นลง การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยสมมติฐานชั่วคราวของผู้วิจัย การตรวจสอบข้อมูล ใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า โดยวิธีตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา สถานที่ บุคคลที่ทำการสัมภาษณ์ จากเอกสาร และข้อมูลอ้างอิงตามประเด็นที่ศึกษา นำมาบันทึกข้อมูลด้วยกัน และเห็นตรงกัน

จากการศึกษาเอกสาร และการศึกษาวิจัยภาคสนามที่ได้ทำการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

โดยโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของทางราชการ บทบาทหน้าที่หลักมีขอบเขตใน 4 ลักษณะ กล่าวคือ บทบาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่การกำกับดูแลในฐานะทางการปกครองราษฎรในเขตตำบลหมู่บ้าน บทบาทเกี่ยวกับการบริหารประสานงานและโครงการของหมู่บ้านในเขตตำบล บทบาทการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ในการส่งเสริมรายได้ของราษฎร และบทบาทการมีส่วนร่วมติดตามผลตามระบบของทางราชการที่กำหนดเงื่อนไขหรือขั้นตอนไว้

อย่างไรก็ตาม บทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งกำหนดให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประธานกรรมการศูนย์การเรียนรู้ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ด้านคัดเลือกครูศูนย์การเรียนรู้และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงบทบาทเกี่ยวกับงานบริหารงานบุคคล ด้านแผนงานและโครงการ ด้านกำกับดูแลงานศูนย์การเรียนรู้และด้านบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บทบาทดังกล่าวข้างต้น เป็นบทบาทที่เกิดจากการพิจารณาภารกิจหรือกิจกรรมงานการศึกษาออกโรงเรียน โดยรูปแบบกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหลัก บทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมบทบาทในลักษณะดังกล่าว เป็นบทบาทของการเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดให้ทั้ง 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยศึกษา มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่หลักของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในลักษณะเป็นแกนนำของชุมชนที่เป็นทางการที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนโดยตรง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย พบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ กล่าวคือ

1. **ด้านบริหารงานบุคคล** ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหา ดำเนินการสอบ การบรรจุแต่งตั้งนั้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ

2. **ด้านแผนงานและโครงการ** ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในด้านนี้ คือ มีส่วนร่วมปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูล จัดทำแผนงานกิจกรรมและโครงการ

3. **ด้านกำกับดูแลงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน** ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในด้านนี้ โดยการดูแลเยี่ยมเยียนพบปะเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และประชาชนที่มาเข้ารับบริการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4. **ด้านงานบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน** ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในด้านนี้ โดยการปฏิบัติงานเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์เผยแพร่การศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ กลุ่มสนใจ การจัดกิจกรรมและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การปรับปรุงพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายการศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนั้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีความเป็นไปได้สูง เมื่อพิจารณาจะเห็นว่าขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ ความพร้อมตามศักยภาพของตัวประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะประสบผลสำเร็จเพียงใด ยังมีปัจจัยที่ส่งผลและเอื้อต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอื่น ๆ กล่าวคือ นโยบายการดำเนินงานของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของหน่วยงาน งบประมาณ ความต้องการของประชาชนในชุมชน สภาพความเป็นอยู่ และความเจริญของพื้นที่ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยยังทำให้ทราบถึงปัญหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชุมชนทั้ง 2 แห่ง คือ เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอขาดความมั่นใจ และขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้บริหารระดับอำเภอมิได้ให้ความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มิได้ให้ความสำคัญในด้านการประชาสัมพันธ์ การนิเทศหรือประเมินผล ติดตามผลและการประสานงานกับเครือข่ายงานการศึกษานอกโรงเรียน

สำหรับความคิดเห็น การแสดงทัศนะและความรู้สึกในการปฏิบัติงานของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปัญหาอุปสรรค ผลงานที่ประสบผลสำเร็จรวมทั้งข้อเสนอแนะทั่วไป พบว่ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่ศูนย์การเรียนรู้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในลักษณะเป็นนักศึกษา เป็นผู้นำชุมชน เป็นผู้ให้ความสนใจและต้องการช่วยเหลือชุมชนเป็นผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและโดยอ้อม ให้การเสนอแนะในลักษณะการแก้ไขปัญหาอุปสรรคมีความพึงพอใจกับผลงานที่พบเห็น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม และการสังเกต นำเสนอในรูปของการพรรณาคำความดังนี้

1. **ด้านบริหารงานบุคคล** ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีบทบาทในการพิจารณาคัดเลือกครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพราะศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ จากข้อมูลพบว่าในการสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีกระบวนการและขั้นตอนซับซ้อน ตั้งแต่กระบวนการสรรหาโดยมีประกาศรับสมัคร ตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัคร ดำเนินการสอบ ประกาศผลการสอบ การบรรจุแต่งตั้ง การทดลองให้ปฏิบัติงาน กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้มีขั้นตอนค่อนข้างซับซ้อน และมีเงื่อนไขตามที่ทางราชการกำหนดไว้ ดังนั้น บทบาทในด้านนี้ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดจึงเป็นผู้ดำเนินการเสียเอง จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า บทบาทด้านบริหารบุคคลนั้น ประธานกรรมการบริหารส่วนตำบลมิได้เข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการแต่อย่างใด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดดำเนินการเอง เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในตำบลใดก็จะจัดส่งครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้ดำเนินการสอบบรรจุไว้ไปปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แต่ละแห่งต่อไป อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิจัยของโกวิทย์ พวงงาม (2539 : 35) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นในปี 2538 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถพบว่า ประธานกรรมการบริหารฯ ยังไม่ค่อยมีความรู้ ขาดประสบการณ์ ไม่มีความเข้าใจในระบบระเบียบข้อบังคับ และไม่คอยรู้เรื่องการทำงานในบทบาทหน้าที่และข่าวสารต่าง ๆ กอปรกับการศึกษาวิจัยของ จรัส สุวรรณมาลา (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ศักยภาพและทางเลือกสู่อนาคต” พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีข้อด้อยที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการและบุคลากร ดังนั้น จะเห็นว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล มีกระบวนการค่อนข้างซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับค่อนข้างสูง ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จึงเป็นผู้ดำเนินการเสียเอง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สะดวกต่อการปฏิบัติของทางราชการ

2. **ด้านแผนงานและโครงการ** บทบาทด้านนี้ ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดทำข้อมูล จัดทำแผนงาน กิจกรรมและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากข้อมูลพบว่า ประธานฯ อบต. มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือตัดสินใจ

และจัดทำข้อมูล แผนงาน และโครงการต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในชุมชน ให้ความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ประธานฯ อบต. มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมกีฬา นักศึกษา กศน. โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การดำเนินการดังกล่าวเหล่านี้ เป็นบทบาทที่สอดคล้องกับโครงสร้างและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังจะเห็นได้ว่า ประธานฯ อบต. เป็นบุคคลสำคัญ เป็นแกนนำของชุมชน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน มีความรู้และเข้าใจในปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน จึงเข้าไปมีบทบาทหน้าที่โดยตรง ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ จรัส สุวรรณมาลา (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ศักยภาพและทางเลือกสู่ออนาคต” พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างเล็ก และมีความยืดหยุ่น บุคลากรเป็นบุคคลในท้องถิ่น มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อชุมชนของตนเองสูง ในด้านปัจจัยแวดล้อม มีหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินกิจกรรมด้านพัฒนาและจัดบริการพื้นฐานมีความสามารถประสานขอความช่วยเหลือ และจัดกิจกรรมร่วมกันได้ดี

3. ด้านกำกับดูแลงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บทบาทด้านนี้ ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการโดยการดูแล พบปะ เยี่ยมเยือน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดกิจกรรมสายสัมพันธ์ สายอาชีพ และกลุ่มสนใจ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ให้ความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ประธานฯ อบต. มีการพบปะ เยี่ยมเยือน ครูศูนย์การเรียนรู้สม่ำเสมอ การตรวจเยี่ยมการจัดกิจกรรม และเข้าร่วมโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการไปนิเทศตรวจเยี่ยม จะมิได้มีเครื่องมือแบบแผน หรือการรายงานการตรวจเยี่ยมแต่อย่างใด ดังนั้น การปฏิบัติงานในด้านนี้ จึงเป็นลักษณะไม่เป็นทางการ จึงเห็นได้ว่า บทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับโครงสร้างและบทบาทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้กำหนดไว้ กล่าวคือ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับ การนิเทศ ประเมินและติดตามผล การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4. ด้านงานบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บทบาทด้านนี้เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่กิจกรรมการศึกษาสายสัมพันธ์ สายอาชีพ กลุ่มสนใจ จัดหาวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาอุปสรรค การจัดกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ให้ความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ประธานฯ อบต. มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น บทบาทในด้านนี้จึงสอดคล้องกับโครงสร้างและบทบาทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กล่าวคือ เป็นการดำเนินงานในการบริหารจัดการ กิจกรรมและโครงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ ให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และยังคง

คล้องกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะคณะกรรมการบริหาร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการสนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีค่อนข้างน้อย เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับงบประมาณจากภาครัฐอย่างจำกัด

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้อค้นพบสำคัญพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพบว่า การดำเนินงานอาศัยรูปแบบการประชุมกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีการปรึกษาหารือร่วมกันแบบไม่เป็นทางการ การปฏิบัติงานมีความใกล้ชิดผูกพัน กล่าวคือ เคยเป็นนักศึกษาและในฐานะแกนนำชุมชนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ การกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นบทบาทที่สอดคล้องกับบทบาทหลักของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ การประชุมจัดทำแผนงานและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนการจัดหาส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อนำเสนอองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนโดยจัดทำเป็นแผนงานและโครงการเข้าไว้ในแผนพัฒนาตำบลตามขั้นตอนและข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบในส่วนบทบาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลนั้น บทบาทหน้าที่หลักตามโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมิได้กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามบทบาทเกี่ยวกับการสรรหา ดำเนินการคัดเลือกครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือ กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น มีขั้นตอนและกระบวนการค่อนข้างซับซ้อน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า บทบาทในด้านนี้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมิได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด สำหรับบทบาทด้านกำกับดูแล และการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพบว่าการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ในการนิเทศตรวจเยี่ยมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การพบปะประชาชนที่เข้ารับบริการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนในชุมชน มารับบริการศึกษาทั้งสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้ง การให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ จะเห็นว่าเป็นอำนาจหน้าที่หลักของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง เป็นการปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ที่ทางราชการมอบหมาย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงบทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลใน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านแผนงานและโครงการ ด้านกำกับและดูแล และด้านบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากผลการวิเคราะห์ที่ได้กล่าวแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการที่เห็นว่าควรนำเสนอไว้ดังนี้

1. **บทบาทหน้าที่ด้านบริหารงานบุคคล** บทบาทในด้านนี้แม้ว่ากรรมการศึกษานอกโรงเรียนจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่จากการศึกษาวิจัยทั้ง 2 แห่ง จะเห็นว่าประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มิได้เข้าไปมีบทบาทหน้าที่ ทั้งนี้ เนื่องมาจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดดำเนินการ ดังนั้นจึงเห็นว่าควรลดบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ขณะเดียวกันควรให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะประธาน อบต. จะสามารถแสวงหาและคัดเลือกบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติงานในชุมชนของตนเองได้อย่างแท้จริง มากกว่าการที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดดำเนินการสอบบุคคลทั่วไป และโดยหลักการและองค์ประกอบหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งทำหน้าที่จัดให้บริการกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน บทบาทในการบริหารจัดการเป็นการดำเนินงานร่วมกับชุมชนร่วมกันวางแผน ปฏิบัติตามแผนบริหารจัดการ กำกับดูแล นิเทศและติดตามผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยมีกลไกหลักสำคัญ คือ ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน จะรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง มีความตระหนัก มีจิตสำนึกที่จะพัฒนาชุมชนของตน เพราะในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จะต้องมุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยภาคราชการจะต้องปรับระบบการทำงาน มุ่งเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจร่วมดำเนินการ เห็นคุณค่า ศักยภาพและให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ , 2542)

2. **ด้านแผนงานและโครงการ** ในด้านนี้ ภาคราชการโดยเฉพาะหน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอควรมีการประสานงานในระดับนโยบายและพื้นที่อย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม เพราะการจัดทำแผนงานโครงการและกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เกิดขึ้นแต่ละกิจกรรมนั้น จะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และโดยเฉพาะประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสภาพความเจริญของชุมชน ซึ่งจากข้อมูล จะ

เห็นได้ว่า กรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทองมีการจัดทำแผนงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 5 ปี รองรับไว้ (ข้อบังคับตำบล : แผนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบล) ในขณะที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา การจัดทำแผนงานและโครงการเป็นการดำเนินงาน โดยครูอาสาสมัครเป็นผู้รับผิดชอบ จัดทำตามที่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอมอบหมายเฉพาะบุคคลเท่านั้น

3. **ด้านกำกับดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน** บทบาทด้านนี้ควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ แม้ว่าในทางปฏิบัติ ปรธานกรรมการองค์การบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะมีการปฏิบัติโดยไปพบปะ เยี่ยมเยือน ตรวจสอบก็ตาม แต่จากข้อมูลการกำกับดูแล ไม่มีเครื่องมือหรือแบบรายงานผลการนิเทศ ติดตามผล หรือการบันทึกตรวจสอบเยี่ยมงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่อย่างใด แต่มีเพียงการบันทึกตรวจสอบเยี่ยมของ นายธงชัยเฉลิมพล ศรีบุรพา (16 กุมภาพันธ์ 2542) ปศุสัตว์จังหวัดกำแพงเพชร บันทึกขอขอบคุณในความร่วมมือการใช้สถานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง จัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ และลักษณะเช่นเดียวกัน คือ บันทึกการมาตรวจเยี่ยมศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ ซึ่งใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่นัดพบกลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โดย ดร.วิจิตร สุขเพชร รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร (4 มีนาคม 2542)

4. **ด้านบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน** บทบาทด้านนี้ในภาพรวมมีความครอบคลุม แต่หน่วยงานระดับพื้นที่ โดยเฉพาะศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ควรจะเข้าไปส่งเสริม สนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์งานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ หรือเครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียน ในพื้นที่ให้มากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้น ไม่ควรรอการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะหากองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความพร้อมในเรื่องงบประมาณ อาจทำให้การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร กรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทราจัดซื้อสื่อการเรียน และกิจกรรมกีฬา จำนวน 10,000 บาท ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังทองสามารถสนับสนุนงบประมาณจัดซื้อสื่อ / วัสดุการเรียน และกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 50,000 บาท

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แม้ว่าผู้วิจัยจะได้ศึกษาเชิงเปรียบเทียบก็ตาม แต่จากการศึกษาพบว่า กรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง มีผู้นำท้องถิ่นมีการศึกษาในระดับสูง มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่สูง เช่น นายภูษิสส์ ภูวิไล กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ปวช. และ นายประคอง อินทะชิต ประธานฯ อบต. กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในโครงการยกระดับ และพัฒนาศักยภาพสมาชิกองค์การบริหารส่วน

ตำบล สามารถดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ภาคราชการควรให้การส่งเสริมสนับสนุนด้าน การศึกษากับผู้นำชุมชน โดยเฉพาะประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างจริงจัง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ในพื้นที่ตำบลป่า พุทรา อำเภอชาณุวรลักษบุรี และในพื้นที่ตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร เท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการศึกษาในวงกว้างให้ครอบคลุมจังหวัดต่าง ๆ ที่มีการจัดตั้งองค์การ บริหารส่วนตำบล และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะควรมีการศึกษาในเรื่องการประเมินหรือ การนิเทศติดตามผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อไปในอนาคต